

Suomen strateginen raportti 2009 perustuu yleisasetuksen (EY) N:o 1083/2006 artiklaan 29(2-3), jonka mukaisesti kunkin jäsenvaltion on vuoden 2009 loppuun mennessä toimitettava suppea kertomus rakennerahastotoimien edistymisestä ja vaikutuksista vuodesta 2007 lähtien.

MANNER-SUOMEN RAKENNERAHASTOTOIMINNAN YHTEENVETO¹

Leimaa-antavin piirre nykyisen rakennerahastokauden alulle on ollut sen käynnistyksen viivästymien. Huolimatta siitä, että ohjelmat saatiin hyväksytyä komissiossa syksyllä 2007, ohjelmien täysimääräiseen käynnistykseen päästiin, yritystoiminnan edistämiseen liittyviä toimia lukuun ottamatta, vasta vuoden 2008 aikana. Keskeisenä syynä käynnistyksen viivästymiseen oli ohjelmien hallinnointia ja seurantaa varten kehitetyn keskitetyn tietojärjestelmän valmistumisen viivästyminen.

Toinen leimaa antava piirre on ollut edellisen ohjelmakauden toimien tukikelpoisuuden jatkaminen vuoden 2009 kesäkuun loppuun saakka, joka sitoi runsaasti henkilöresursseja nykyisen kauden ohjelmien toteutuksesta.

Kolmas leimaa antava piirre on ollut vuoden 2008 syksyllä koko maailmaa kohdannut maailmanlaajuinen talous- ja finanssikriisi, jonka vaikutukset näkyvät myös rakennerahastotoiminnassa: toisaalta hanketoiminnan ainakin toistaiseksi lievänä hidastumisena, toisaalta rakennerahastotoimien aiempaa voimakkaampana ja määrätietoisena käyttämisenä elvytystoimiin.

Taantuman seurauksena hallitus on käynnistänyt useita sekä kansallisia että rakennerahastovaroin tuettuja elvytystoimia. Hallituksen esittämien ja eduskunnan päättämien elvytystoimien mittaluokka on Suomessa historiallisen suuri ja euroalueen vertailussa suurimpien joukossa. Vuoden 2009 budjetin ja lisäbudjetin elvytyksen tason on 1,7 % bruttokansantuotteesta eli noin kolme miljardia euroa. Kaiken kaikkiaan hallituksen elvytystä koskevien rahoitusratkaisujen kokonaisvolyymi on 60,5 miljardia euroa, mikä pitää sisällään muiden elvytystoimien lisäksi myös pankkien varainhankinnan valtiontakuut, valtion pääomalainat pankeille sekä yritysten ja viennin rahoitusinstrumentteja.

Rakennerahastovarojen käyttäminen elvytystoimiin liittyy myös hallituksen 30.1.2009 hyväksymään elvytyspakettiin. Sen mukaisesti rakennerahastovarojen sitomista hankkeisiin aikaistetaan vuonna 2009 nostamalla vuoden 2009 sitomisvaltuutta 20 prosentilla vuosina 2009 ja 2010. Aikaistetut varat suunnataan erityisesti työllisyyden lisäämiseen ja ohjelmien toimeenpanon tehostamiseen. Aikaistamisen seurauksena vuoden 2009 myöntövaltuus lisääntyi 43,5 miljoonalla eurolla ja arviomääräraha (maksatuksiin käytettävät varat) 6 miljoonalla eurolla. Aikaistamisen vaikutuksesta rakennerahastovaroja on siis käytettävissä työllisyyttä ja yrittäjyyttä edistäviin toimiin n. 20 % normaalia enemmän vuosina 2009 – 2010. Vastaavasti rakennerahastovarot vähenevät ohjelman viimeisiltä vuosilta 2012 - 2013.

Lisätalousarviossa suunnattiin myös 60 miljoonaa euroa ESR – varoja erityisesti

¹ Ote Kansallinen strateginen raportti 2009 asiakirjasta sivut 3-4

työvoimapolitiisiin toimiin niin, että toimenpiteissä painotettiin kasvavaan työttömyyteen vaikuttavia nopeita toimenpiteitä. Lisäksi ESR – toimenpideohjelmia muutettiin niin, että työttömät ja lomautetut tulivat kohderyhmiksi.

Elvytystoimien johdosta EU:n rakennerahastorahojen käytettävissä oleva koko myöntämisvaltuus oli vuonna 2009 vuonna n. 900 miljoonaa euroa. Kokonaissumma koostuu rakennerahastokauden 2000-2006 varojen lisäksi, aiemmilta vuosilta käyttämättä jääneiden valtuuksien siirrosta sekä tulevien valtuuksien aikaistamisesta. Kokonaisuudessaan 900 miljoonaa euroa on Suomen EU-jäsenyyden ajan suurin rakennerahastovaltuus. Kuntarahoituksessa ilmenneiden ongelmien vuoksi myös kuntarahavaadetta on väliaikaisesti alennettu 25 prosentista 15 prosenttiin vuosina 2009 ja 2010.

Hallituksen 2010 talousarvioesityksen mukaisesti rakennerahasto-ohjelmien rahoitusta tullaan jatkossakin käyttämään elvytystoimenpiteisiin ja erityisesti suuntaamalla niitä suhdannetilanteen edellyttämällä tavalla nopeasti yrittäjyyttä, uutta liiketoimintaa ja uusia työpaikkoja luoviin toimenpiteisiin sekä työllisyys- ja koulutustoimenpiteisiin. EU-ohjelmien käyttöä aiennetaan niin, että vuoden 2012 valtuuksista 20 % eli 87 miljoonaa euroa otetaan käyttöön jo vuoden 2010 aikana. EAKR-toimenpideohjelmissa lisävaroja käytetään yritysten kehittämis- ja investointihankkeisiin, tutkimukseen ja teknologiaan, koulutuksen alueellisiin hankkeisiin ja työllistäviin infrastruktuurihankkeisiin. ESR – ohjelman lisävaroja kohdennetaan vuoden 2009 tapaan työvoimakoulutukseen kuten nuoriin työttömiin, akateemisten alojen työttömiin, tukityöllistämiseen ja yrittäjien starttirahaan. EU – ohjelmien käytön aientaminen korvaa myös kuntien rahoituksen ennakoitua vähentymistä. Yhteensä EU:n rakennerahastoohjelmien hankkeisiin on käytettävissä vuonna 2010 570 miljoonaa euroa.

Työ- ja elinkeinoministeriöllä on reservissä (ns. kansallinen varaus) rakennerahastorahoitusta äkillisten rakennemuutostilanteiden hoitoa varten 3 - 5 % ohjelmien vuotuisesta kehiksestä. Äkillisten rakennemuutostilanteiden vaikutusten lieventämiseen on suunnattu vuonna 2009 rahoitusta yhteensä n. 42 milj. euroa, kun lasketaan mukaan myös puhtaasti kansallinen erityisrahoitus.

Suomen kansallisen rakennerahastostrategian väljyys ja joustavuus on tässä taloudellisessa tilanteessa osoittautunut hyväksi ratkaisuksi. Se on osoittautunut riittävän joustavaksi niin, että kaikki toimien suuntaamiset ja uudelleen kohdentamiset on voitu tehdä strategian mukaisina eikä strategiaa siten tarvitse muuttaa. Samoin ohjelmien strategioita ei ole tarvinnut muuttaa, vaan toimet on voitu toteuttaa kohdentamalla toimia toimintalinjojen sisällä ja painottamalla asioita uudella tavalla. Tilannetta kuitenkin seurataan tiiviisti ja jos tarvetta muutoksiin ilmenee, ne ollaan valmiita tekemään mahdollisimman tehokkaasti ja tiiviillä aikataululla.

Manner-Suomen strategisen raportin on laatinut työ- ja elinkeinoministeriö, joka toimii rakennerahasto-ohjelmien hallintoviranomaisena. Raportti on käsitelty kaikissa työllisyys – ja alueellinen kilpailukyky – tavoitteen toimenpideohjelmien seurantakomiteoissa marras-joulukuun 2009 aikana. Se on hyväksytty rakennerahastoneuvottelukunnan kokouksessa 14.12.2009.